

NOTATKA INFORMACYJNA
DYŻURY PRAWNIKÓW
W GRANICZNYCH PUNKTACH RECEPCYJNYCH
(stan na 2.03.2022, g. 16.00)

Koordynatorzy terenowi: **adw. Piotr Swacha** **731 690 620**
 adw. Szymon Skorniewski **736 937 715**

I. Z informacji na stronie Urzędu Do Spraw Cudzoziemców wynika, że **osoby uciekające z Ukrainy przed konfliktem zbrojnym nie muszą rejestrować się w punktach recepcyjnych ani obawiać się o formalności.**¹ Punkt recepcyjny służy do udzielenia osobom podróżującym pomocy w zaspokojeniu podstawowych potrzeb, takich jak jedzenie, ciepłe ubranie, pomoc prawna, wskazówki co do dalszej podróży, zapewnienie zakwaterowania dla osób, które tego potrzebują.

WAŻNE!

- informujemy, że **rejestracja w punkcie recepcyjnym jest dobrowolna** i nie wpływa negatywnie na możliwość wszczęcia procedury legalizacyjnej w przyszłości;
- **rekomendujemy rejestrację** w punkcie recepcyjnym, jeśli dana osoba będzie podróżowała z osobą dla niej obcą lub szuka utraconego kontaktu z członkami swojej rodziny – z przyczyn bezpieczeństwa.

II. Do czasu wejścia w życie przygotowywanej specustawy o *przekraczaniu granicy przez obywateli Ukrainy*, osoby przybywające z Ukrainy najczęściej wjeżdżają do kraju na następujących zasadach:

1. **paszport** biometryczny (ruch bezwizowy) – legalny pobyt trwa **90 dni**
2. **wiza krajowa (D)** lub wiza Schengen (**C**) – dokument ten określa czas legalnego pobytu
3. **decyzja Komendanta Głównego Straży Granicznej** na podstawie art. 32 ustawy o *cudzoziemcach* – legalny pobyt trwa **15 dni** – osoby przekraczające granicę na tej podstawie zwykle nie otrzymują żadnego dokumentu potwierdzającego tryb ich wjazdu.

ewentualnie:

4. wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej – w tym o nadanie **statusu uchodźcy** bądź **udzielenie ochrony uzupełniającej** (praktyka wskazuje, że na granicy takie wnioski raczej nie są odbierane przez Straż Graniczną)

W dalszej kolejności w ciągu 90 dni (pkt 1) lub wobec upływu ważności wizen (pkt 2) albo w ciągu 15 dni (pkt 3) od dnia przekroczenia granicy - powinno nastąpić **zalegalizowanie pobytu** przez złożenie wniosku o:

- a) zezwolenie na pobyt czasowy lub ewentualnie stały (Urząd Wojewódzki)
- b) udzielenie ochrony międzynarodowej (Straż Graniczna).

¹ <https://www.gov.pl/web/udsc/informacja-w-sprawie-pobytu-w-polsce-osob-uciekajacych-z-ukrainy>

Należy informować cudzoziemców, że mogą otrzymać nieodpłatną pomoc prawną co do procedury legalizacyjnej. W tym celu powinni podjąć próbę skontaktowania się z prawnikiem mającym siedzibę w miejscu, w którym się zatrzymają.

WAŻNE!

Wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej powinien być ostatecznością. Złożenie przez cudzoziemca wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej wiąże się dla niego z szeregiem skutków prawnych:

- **brak możliwości wyjazdu do innego kraju** przed zakończeniem procedury - paszport jest przekazywany do Straży Granicznej
- **brak możliwości podjęcia legalnej pracy**
- ryzyko umieszczenia osób objętych procedurą w **strzeżonych ośrodkach detencyjnych**
- czas trwania procedury to nawet **kilkanaście miesięcy**.

Obecnie rekomendowanie składania takich wniosków jest przedwczesne. Wyjątek dotyczy np. osoby, która znajduje się w wyjątkowo trudnej sytuacji np.

- brak rodziny lub przyjaciół, którzy mogliby pomóc w zapewnieniu podstawowych potrzeb,
- brak szans na pracę w okresie najbliższych kilku miesięcy (np. samotna matka z dziećmi).

Co do zasady każda osoba, która chce i może pracować, a także osoba, którą cokolwiek łączy z Polską (np. ma rodzinę, przyjaciół, chce się uczyć itp.) powinna starać się o legalizację swojego pobytu w Polsce poprzez **złożenie wniosku o udzielenie zezwolenia na pobyt czasowy**.

III. NA CO ZWRÓCIĆ UWAGĘ UDZIELAJĄC POMOCY PRAWNEJ NA GRANICY:

1. **dosłowność tłumaczenia**, jeśli korzystamy z pomocy tłumacza w rozmowie z cudzoziemcem. Zdarza się, że tłumaczenia bywają niewłaściwe i wprowadzające w błąd osoby, którym udzielamy pomocy prawnej. Starajmy się zapewnić pomoc tłumacza z ramienia organizacji pozarządowej lub zwróćmy uwagę osobom, z których pomocy korzystamy przy tłumaczeniach na konieczność wiernego przekazania komunikatów, które kierujemy do cudzoziemców; tłumacz powinien być uprzedzony o konieczności zachowania tajemnicy.
2. **prawidłowe oznaczenie siebie jako ADWOKAT - АДВОКАТ lub PRAWNIK - ЮРИСТ** – osoby, które korzystają z porad prawnych powinny mieć zaufanie, że porady udziela im osoba do tego uprawniona, powinniśmy dysponować legitymacją oraz np. zaalaminowaną widoczną zawieszka z powyższym opisem;
3. **przypadki, w których potrzebna jest interwencja zabezpieczająca dobro małoletniego dziecka** – zdarzają się pojedyncze sytuacje przekraczania granicy przez małoletnich bez rodziców czy opiekunów prawnych, zgłaszajmy takie przypadki telefonicznie do koordynatorów terenowych. Zapewniona jest pomoc adwokatów, którzy w trybie 24-

godzinnym mogą stawiać się na posiedzenia i brać udział w procedurze ustanawiania kurateli dla małoletnich;

4. **przypadki, które mogą świadczyć o próbie popełnienia przestępstwa** – wszelkie niepokojące sytuacje, mające związek z medialnymi doniesieniami o zwiększonej czujności służb odnośnie możliwości popełnienia przestępstw handlu ludźmi – niezwłocznie zgłaszajmy najbliższemu funkcjonariuszowi Straży Granicznej lub Policji lub zawiadamiamy te organy telefonicznie. Należy w tym przypadku zachować szczególną czujność. Informujemy też osoby przekraczające granicę o potrzebie zachowania wszelkich środków bezpieczeństwa.
5. **Informujemy obywateli innych krajów niż Ukraina o potrzebie kontaktu z ambasadą ich kraju pochodzenia.** W miarę możliwości przekazujemy takim osobom kontakt do tych placówek: telefon i adres, często osoby te nie dysponują urządzeniem z dostępem do internetu.
6. do tej pory wystąpił jeden przypadek **zatrzymania na granicy cudzoziemca**, wobec którego Straż Graniczna stwierdziła wydanie decyzji o zakazie wjazdu do Polski – takie przypadki lub podobne (wyjątkowe) również powinny być zgłaszane niezwłocznie telefonicznie do koordynatorów terenowych;
7. **wprowadzenie uproszczonej procedury przemieszczania zwierząt** przez cudzoziemców przybywających z Ukrainy – Główny Inspektorat Weterynarii wprowadził uproszczoną procedurę przemieszczania zwierząt → link w przypisie²
8. **cel obecności adwokatów na granicy – niesienie pomocy prawnej.** Skupmy się na tym celu i pozwólmy pracować organizacjom zapewniającym pomoc humanitarną, niepokojące przypadki zgłaszajmy koordynatorom terenowym, nie powodujmy zamętu i niepotrzebnych napięć. Adwokaci na granicy w pierwszej kolejności mają zapewnić pomoc prawną – nie humanitarną, medyczną, weterynaryjną !

IV. WAŻNE !

- **na granicy udzielamy doraźnej pomocy prawnej**
- **odpowiadamy na podstawowe pytania cudzoziemców, zapewniając ich o legalności ich wjazdu do Polski i braku zagrożenia deportacją, o dostępności świadczeń medycznych**
- **informujemy, że będzie im zapewniona nieodpłatna stacjonarna pomoc prawna w miejscowościach ich pobytu w zakresie dalszych procedur legalizacyjnych**
- **zwracamy uwagę na sytuacje nietypowe lub niepokojące i informujemy o nich koordynatorów bez tworzenia niepotrzebnych napięć**

² <https://www.wetgiw.gov.pl/main/aktualnosci/Tymczasowa-procedura-przemieszczania-zwierzat-towarzyszacych-z-terytorium-Ukrainy-na-teren-Polski-przez-osoby-nie-posiadajace-kompletu-dokumentow-weterynaryjnych-dla-psow-kotow-i-fretek/idn:1999>